

Veliki zbor krajske kmetijske družbe.

(Dalje.)

Gojzdi (boršti) so pri nas, razun nekterih, v slabem stanu. Menda ni napak rečeno, ako pravimo, da je pri nas le malo komu mar za to, da bi svoj gojzd obdeloval in za zarejo mladega lesovja skerbel; večidel se le jemlje in jemlje iz njih in po roparsko se gospodari z njimi. Taka je na Dolenskem in Gorenskem, še bolj pa na Notranjskem, kjer je goličav čedalje več; pa tudi na Dolenskem — koliko jezič (konopra) so nekdej tukaj hrasti donašali, koliko se jih je prodalo, koliko prešičev spitalo! Kam bomo pa s takim gospodarstvom v malo letih prišli, ni težko uganiti. Zasadite Kras z germovjem in drevjem, da ne bo golih reber kazal, ampak da bode spet gojzd! — tako se razlega glas od več strani in celó vlada si prizadeva, da bi se napravilo „društvo za pogojzdovanje Krasa“ — al žalibog! da se raje ne brani pokončevanje tega kar še imamo! Tu in tam, kjer so gojzdi s servituti obloženi, sekajo nekatere nekdanje grajšine les, da kmali ne bo nič prida nobenemu ostalo. Če pa že taki posestniki, od katerih bi se moglo pametno gospodarstvo pričakovati, ravnajo tako, kaj hočemo boljega terjati od kmeta, ki se nikoli ni pečal s pravim obdelovanjem gojzdov; živa potreba je tedaj, da

desetič, bi se gojzdnarstvo, kakor ga predpisuje gojzdana postava od 3. dec. 1852, silama upeljalo.

Ker so kozé mlademu drevju gotova poguba, naj bi se enajstič tudi povsod oestro spolnovala postava, ki prepoveduje kozé pasti po gojzdih.

Za kupce in obertnike so kreditne naprave, pri katerih dobé v potrebi dnarja na pósodo; le za kmetije se ni še nič takega osnovalo, ker hranilnica (šparkasa) jim ne posojuje rada, družih kreditnic pa ni. Ni tedaj čuda, da pada kmet tako pogostoma odertnikom v roke. Ako hočemo nadloge odverniti, je

dvanajstič, treba, da bi se tudi za kmetije osnovala kreditnice. Res, da je težava take naprave osnovati in da obilni sveti, ki smo jih o tej zadevi že slišali, še niso nobene take naprave na dan spravili — vendar ni obupati, da se bo to zgodilo, ker je potreba velika in povsod živo spoznana.

Trinajstič: Tudi žitne shrambe ali šparovke moram zaznamovati kot koristno napravo, ki kmetom utegne biti pomoč v nadlogah. Gospod Ambrož je tudi to reč danes tako lepo razložil, da mi ni treba, o nji več govoriti.

Kaj pomaga pa, če si je gospodar pohištvo lepo sozidal, polje in ngrade pridno oskerbel in če marljivo glešta živinico svojo, — huda ura pride, pa mu pokonča vse. Ker tudi zoper nadloge, ki jih napravi ogenj, toča in bolezen, imamo pomoč — namreč zavarovavnice ali asekuracije, — ker se pa te pomoči ne poslužujejo vsi gospodarji tako, kakor bi treba bilo v njih prid in prid cele dežele, bi

štirnajstič, treba bilo, da bi postava predpisovala, da vsak gospodar si mora zavarovati ali asekurirati svoje posestvo in svoje blago, kakor se to godi v nekterih deželah. Ako so vsi gospodarji zavarovani, pride na vsakega le malo plačila.

Naša notranjska dežela je pogostoma v velikih nadlogah po povodnjah, ki se ondi v nekterih dolinah nahajajo; treba bi tedaj bilo

petnajstič, da vlada, ktera reke uravnjuje (regulira), bregove zida, ceste dela, bi tudi povodnje notranjske v svojo skerb vzela, da bi se s korenino izruli vzroki, ki napravljajo ubogim Netranjcom nadlogo povodinj. Lepe senožeti bi potem tam stale, kjer sedaj le nastelj raste, in plodno polje bi dajalo lastnikom dovelj dobička — po tem pa tudi vladi sami, zakaj vladna kasa se le tedaj dobro počuti, kadar imajo tudi ljudje kaj; če je ljudstvo ubogo, je tudi državna kasa uboga; cesar si sam sebi pomaga, če pomaga ljudém.

In poslednja pomoč — je rekel dr. Bleiweis — ali prav za prav perva, ki je tako rekoč steber posvetne človeške sreče, so dobre ljudske šole in sicer tako napravljene, da si kmečki fant v njih tiste vednosti pridobi, ki so mu potrebne, da se more umnega kmetovanja lotiti. Ne, da bi se v ljudskih šolah že popolnoma kmetijstvo učilo, al treba je, da se fantom berž ko so se v domačem jeziku brati, pisati in enmalo rajtati naučili, začno razlagati tisti nauki, kateri soznanijo kmečkega fanta s tistimi vednostmi, ki so tako rekoč podlaga za učenje kmetijstva, postavimo, natoroznanstvo, fizika, kemija itd. Nikar naj se ne ustraši nobeden teh imen! Le imena strašijo, ne pa reč sama. Vsaka reč se dá po domače umevno razložiti tudi ne učenim glavam. Živa priča tega so Vertovcova „kemija“ in pa učenci naše kmetijske šole, ki pridejo s preprostim umom v šolo, in se v dveh letih toliko fizike, kemije in več družega naučijo, da morejo potem razumeti kmetijske bukve. Našim dosedanjim šolam za to ni nič ali celó malo mar, ker njih namen je vès drug kakor za praktično življenje kmečkega fanta skerbeti. Potlej pa se očita našim kmetom, da so neumni, da kmetijstvo ne napreduje kakor drugod itd., — za Božjo voljo! kako bo napredovalo, ker kmetom tiste šolske omike manjka, ki mu odpre glavo za daljno prevdarjanje. Treba bi tedaj

šestnajstič, bilo, da bi se ljudske šole tako prestvarile, da bi se gledalo pred vsem na to, česar bo kmečki fant ko kmet potreboval.

Teh 16 reči je, s kterimi, ako bi se resno upeljale, bi se dalo nadlogam naše dežele v okom priti iz kmetijskega ozira. Marsikaj bi hitro pomagalo, marsikaj še le pozneje; ne dá se vse mahoma na bolje obrniti, kar se je dolgo zanemarjalo. Vse pa je le mogoče, ako se vlada zedini z ljudstvom v delavnosti svoji, zakaj „z zedinjeno močjo“ se dá marsikaj opraviti, kar samec ne more.

Več teh 16 reči je takih, ktere spadajo samo v roke prihodnjih svobodnejih občin ali sosesk in pa obljubljene samostojne deželne namestnije — za 1., 2., 3., 5., 6., 7., 8., 9. in 11. pa bi bilo treba, da se kmetijska družba oberne do c. k. deželnega poglavarstva, ostale druge prepustivši prihodnjim občinam in deželni namestniji.

(Dalje sledi.)

Nobenega mokrega zidovja več!

„Keine nassen Mauern mehr!“ — „nobenega mokrega zidovja več!“ Tako se bere v dunajskih časnikih oznanilo nove znajdbe, ki je cesarsko privilegijo dobila, po kateri se dá mokrota ali vlaga iz vsacega zidú od zunaj in znotraj v turnih, hišah, hlevih, vežah, sekretih in kjer koli si bodi odpraviti.

Ta pomoček je našel Kristijan Haumann na Dunaji (stanujoč v Michelbeuern, Währinger-Liniengasse Nr. 4). V svojem oklicu pravi, da dosti reči je bilo zoper mokro zidovje že hvaljenih, pa nobena se dosihmal še ni prav poterdila. Njegova znajdba obstoji v nekem kitu iz svinčenih platičev, kateri mokroto zaderžuje in s kterim se zid prevleče. Čez to prevleko se z redkim moltrom prerajha, da je zidovje od zunaj tako kakor vse drugo. Za 30 let — pravi gosp. Haumann — pomaga gotovo ta pomoček, skozi 5 let pa on popravlja vse, ako bi kaj treba bilo. Gospod Haumann naznanuje veliko pohištvo, cesarskih in drugih, kjer je že to reč naredil; v tem oznanilu beremo tudi grad v gornjem Boštajnu in Dvoru na Krajskem (Savenstein und Weixelstein). (Morebiti bi nam kdo vedil povedati, kako se ta znajdba tū obnaša?)

Cene, po čim je to, ni oznanil, pa vsak jo lahko zvé, ako se naravnost pri njem oglasi. —

Ker se nam ta znajdba imenitna zdí, ako je res gotova, jo naznanjamo svojim bravcom in prosimo, če jo kdo skusi, naj nam pové, kako in kaj.